

NOT: Büyükşehir olan illerde işgal harcının tahsile yetkili idarenin tespiti hk.

T.C.

ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğü

Sayı : E-14399437-622.02-2838259

09/02/2022

Konu : GÖRÜŞ (İşgal Harçları Hk.)

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: Belediye Başkanlığının 24.09.2021 tarih ve 6128 sayılı yazısı.

İlgi yazı ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23 üncü maddesine göre büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalarda tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçların büyükşehir belediyelerince tahsil edildiği, ancak büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan bulvar ve caddelerde 2464 sayılı Kanun gereği işgal harcı alınması gereken hallerde işgal harçlarının hangi kurum tarafından tahsil edileceği konusunda tereddüt hasıl olduğundan Bakanlığımız görüşü talep edilmiştir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları" başlıklı 7 nci maddesinde "Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır;

...

d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

...

f) Büyükşehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işletmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

g) (Değişik: 12/11/2012-6360/7 md.) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

...

i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işletmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin

hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

j) Gıda ile ilgili olanlar dâhil birinci sınıf gayrisihhî müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

...

l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdî yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.

...

p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek. (Ek cümle: 16/5/2018-7144/14 md.) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hatlarıyla ilgili olarak; şehir merkezine olan uzaklık, nüfus ve hattı kullanan sayısı kriterleri esas alınarak tespit edilecek hatlarla ilgili toplu taşıma hizmetlerinin işlettirilmesine karar vermek.

r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar plânında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

u) İl düzeyinde yapılan plânlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili plânlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

y) Merkezî ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

...

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar plânlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. (Değişik ikinci cümle: 12/11/2012-6360/7 md.) Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (l), (s), (t) bentlerindeki görevleri ile temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırmaya ilişkin görevlerini belediye meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler. (Ek üç cümle: 16/5/2018-7144/14 md.) Büyükşehir belediyeleri, birinci fıkranın (p) bendinin ikinci

cümlesinde yer alan kriterler esas alınarak büyükşehir belediye meclisi kararıyla belirlenen yerlerdeki toplu taşıma hatlarının işletmesinin o bölgede kurulu taşıma birlik veya kooperatiflerinden temin edilmesine karar verebilir. Bu durumda ihaleye katılacaklarda ve kullanılacak taşıma araçlarında aranacak şartlar belediyelerce belirlenir. Taşıma birlik veya kooperatiflerine, belediye bütçelerinden toplu taşıma hizmetlerinden ücretsiz veya indirimli olarak yararlanacaklara ilişkin gelir desteği ödemeleri yapılabilir.

...” hükmü,

Anılan Kanun’un 23 üncü maddesinde büyükşehir belediyelerinin vergi ve harç gelirleri “...

c) 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda yer alan oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesince tahsil olunacak at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergisinin % 20’si müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, % 30’u nüfuslarına göre dağıtılmak üzere diğer ilçe (...) belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan % 50’si.

d) Büyükşehir belediyesine bırakılan sosyal ve kültürel tesisler, spor, eğlence ve dinlenme yerleri ile yeşil sahalar içinde tahsil edilecek her türlü belediye vergi, resim ve harçları.

e) 7 nci maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde belirtilen alanlar ile bu alanlara cephesi bulunan binalar üzerindeki her türlü ilân ve reklamların vergileri ile asma, tahsis ve bakım ücretleri.

...” şeklinde sayma suretiyle belirlenmiştir.

Öte yandan 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Şehirlerarası özel otobüs terminali işletmesi ve akaryakıt istasyonları” başlıklı 80 inci maddesi “Belediye sınırları ve mücavir alanları içinde, kara yolu ile yolcu taşıma hakkına sahip gerçek ve tüzel kişilerin şehirlerarası otobüs terminali kurmalarına ve işletmeleri ile her türlü akaryakıt ile sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) ve sıvılaştırılmış doğal gaz (LNG) istasyonlarına nazım imar ve uygulama imar plânına uygun olmak kaydıyla belediye tarafından izin verilebilir. Akaryakıt istasyonlarına izin verilmesi için nazım imar plânında akaryakıt istasyonu olarak gösterilmesi şarttır. **Bu istasyonlara çalışma ruhsatı büyükşehirlerde büyükşehir belediyesi tarafından verilir.**” hükmünü içermektedir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu’nun 52-57 nci maddelerinde; konu, mükellef, istisnalar, matrah, harcın tarifesi, harcın ödenmesi başlıkları altında işgal harcı düzenlenmiş olup, “Belediye sınırları içinde bulunan aşağıdaki yerlerden herhangi birinin satış yapmak veya sair maksatlarla ve yetkili mercilerden usulüne uygun izin alınarak geçici olarak işgal edilmesi, İşgal Harcına tabidir:

1. Pazar veya panayır kurulan yerlerin, meydanların, mezat yerlerinin her türlü mal ve hayvan satıcıları tarafından işgali,

2. Yol, meydan, pazar, iskele, köprü gibi umuma ait yerlerden bir kısmının herhangi bir maksat için işgali,

3. Motorlu kara taşıtlarının park etmeleri için il trafik komisyonlarının olumlu görüşü alınarak belediyelerce şehir merkezlerinde tesis edilen ve işletilen mahallerin çalışma saatleri içinde, taşıtlar tarafından işgali (Bisiklet ve motosikletler hariç)” işgal harcının konusunu oluşturmaktadır.

Mezkûr Kanun’un “Müze giriş ücretleri ile madenlerden belediyelere pay” başlıklı Mükerrer 97 nci maddesinde “a) Cumhurbaşkanlığına bağlı milli saraylar hariç belediye ve mücavir alan sınırları içinde gerçek ve tüzelkişilerce işletilen her türlü müzelerin giriş ücretlerinin % 5’i belediye payı olarak ayrılır.

Belediye payı olarak ayrılan miktarın, tahsilini takip eden ayın 15 inci günü akşamına kadar müzenin bulunduğu yer (27.6.1984 gün ve 3030 sayılı Kanunun uygulandığı şehirde Büyük Şehir Belediyelerine) belediyesine ödenmesi mecburidir.

Büyük Şehir Belediyelerince tahsil edilen payın yüzde 75'i Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca bildirilecek son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusları oranında ilgili ilçe belediyelerine dağıtılır.

Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde faaliyet gösteren maden işletmelerince, 3213 sayılı Maden Kanununun 14 üncü maddesinde yer alan paylara ilaveten yıllık satış tutarının % 0,2'si nispetinde belediye payı ayrılır.

Bu pay, Devlet hakkının Hazineye ödenmesi sırasında ruhsat sahibi tarafından ilgili belediyeye ödenir.” hükmü yer almaktadır.

Sayıştay Başkanlığı 5. Dairesinin 18.10.2012 tarihli 2 No’lu İlam ve 1 No’lu Kararında “...

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 23 üncü maddesinde “Büyükşehir belediyesinin gelirleri” sayılmıştır. Sayılan gelirler arasında “maden işletmeleri payı” yer almamaktadır. Ancak, bu gelirler arasında sayılmamış olması “maden işletmeleri payı”nın sadece ilçe belediyeleri tarafından tahsil edilebilecek nitelikte ve sadece ilçe belediyelerinin geliri olabilecek nitelikte bir gelir kalemi olduğu anlamına gelmemektedir. Verginin yada bir gelir kaleminin ilçe belediyesince mi yoksa büyükşehir belediyesince mi tahsil edileceği hususu tespit edilirken, vergi yada gelir ile ilgili hizmetin hangi belediye tarafından yapıldığına bakılması gerekir. Dolayısıyla, hizmeti hangi belediye yürütüyor ise adı geçen verginin ya da gelir kaleminin de o belediye tarafından tahsil edilmesi gerektiği esastır.

...” şeklinde ve “2464 sayılı kanunda belirlenmiş bazı gelir türleri, 5216 sayılı kanunun 23.maddesi gereği büyükşehir belediyesi geliri olarak gösterilmiş olsa dahi, hizmet büyükşehir belediyesince yapılmıyorsa bu gelir büyükşehir belediyesi geliri olarak adlandırılmaz. Nitekim, 5216 sayılı kanunun 23/g maddesine göre, harcamalara katılma payı büyükşehir belediyesi geliri olarak sayılmış ancak giriş cümlesinde hizmetlerin büyükşehir belediyesince yapılması şartı getirilmiştir. Buna göre, hizmet Büyükşehir belediyesince değil ilçe belediyesince yapılıyorsa verginin tahsilatı ilçe belediyesince yapılacaktır. Bu durumun tam aksinde ise, elektrik tüketim vergisi 5216 sayılı kanunun 23.maddesinde sayılmasa dahi ilgili hizmetler Büyükşehir belediyesi tarafından yerine getiriliyor ise, verginin de büyükşehir belediyesi tarafından tahsil edilmesi gerekmektedir. Buna göre, Büyükşehir belediyesinin sınırları, aynı zamanda ilçe belediye sınırları da olduğu ve büyükşehir belediyesi tarafından yapılan hizmetlerinde, ilçe belediyesi tarafından yerine getirilen hizmetlerinde sonuçta aynı beldelere yapıldığı hususu göz önüne alındığında, “Elektrik ve havagazı tüketim vergisi”nin ilçe belediyelerinin yanı sıra bir kısmının da Büyükşehir Belediyesi tarafından tahsil edilmiş olmasının mevzuata aykırı olmadığı açıktır. Bu durumda, herhangi bir kamu zararına neden olunmadığı ortadadır. ...” şeklinde hüküm tesis edilmiştir.

Yukarıda belirtilen hükümlerinin değerlendirilmesinde belediye sınırları içinde bulunan pazar veya panayır kurulan yerlerin, meydanların, mezat yerlerinin; yol, meydan, pazar, iskele, köprü gibi umuma ait yerlerin bir kısmının, herhangi birinin satış yapmak veya sair maksatlarla ve yetkili mercilerden usulüne uygun izin alınarak geçici olarak işgal edilmesinin işgal harcına tabi olduğu, özellikle harçların bir hizmet karşılığında verildiği düşünüldüğünde oraya hizmet götüren belediyenin işgal harcını tahsil etmesinin gerekliliği, işgal harcı tahsil etme yetkisi ilke olarak büyükşehir olan illerde ilçe belediyelerine ait olmakla birlikte büyükşehir belediyelerinin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolların belirtilen amaçlarla işgal edilmesi durumunda işgal harcı tahsil etme yetkisinin büyükşehir belediyelerine ait olacağı değerlendirilmektedir.

Bilgilerini rica ederim.

Bakan a.
Genel Müdür

DAĞITIM

Gereği

..... Belediye Başkanlığına

Bilgi

..... Valiliđine

(Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl
Müdürlüğü)